

9:o) **Teleteknisk forskning.** På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning (punkt 9) har riksdagen till Teleteknisk forskning å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisat ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

10:o) **Merkostnader för maskinella anordningar för värnpliktsredovisningen.** Beträffande Kungl. Maj:ts framställning om anslag till ifrågavarande ändamål (punkt 10) kommer riksdagen att framdeles anmäla sitt beslut.

Kapitalbudgeten.

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Marinförvaltningens delfond.

11:o) **Vissa merkostnader för marinens centrala beklädnadsverkstad.** Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (bilaga 8, punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 mars 1944) har riksdagen till Vissa merkostnader för marinens centrala beklädnadsverkstad å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisat ett investeringsanslag av 23 500 kronor.

Stockholm den 15 april 1944.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 155.

Godkänd av första kammaren den 29 mars 1944.

Godkänd av andra kammaren den 15 april 1944.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 till fria sommarresor för barn m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 69.)

Till Konungen.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 88 och 89 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1944) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1944/45 anvisa dels till Fria sommarresor för barn ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor, dels ock till Bidrag till sommarkolonier ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har riksdagen till behandling förehått dels de likalydande motionerna I:117 och II:193, vari hemställts såväl om sådana föreskrifter, att betryggande kontroll kan av myndigheterna utövas däröver att förmånen av fria sommarresor icke obehörigen utnyttjas, som att vid utfärdandet av sådana föreskrifter i motionerna angivna synpunkter

måtte vinna beaktande, dels motionen II:39, vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta att från anslaget till fria sommarresor bidrag skola kunna utgå till resor för landsbygdens barn efter i huvudsak samma grunder, som gälla för städernas barn, dels ock motionen II:366, vari hemställdt, att riksdagen måtte besluta, att de fria sommarresorna för barn få företagas utan hänsyn till resans längd och oavsett från vilken ort i landet resan anträdes.

Genom statsbidrag till fria resor åt barn och deras vårdare för sommarvistelse i enskilda hem äsyftas att för mindre bemedlade barn från städer och större tätorter undanröja de hinder för en icke alltför kort vistelse på landet under sommaren, som resekostnaderna utgöra. Genom statsbidrag till koloniverksamhet avses att skapa möjligheter att bereda klena och eljest ogynnsamt ställda barn i första hand från landsbygden och de mindre tätorterna stärkande sommarvistelse med god omvårdnad i olika hänseenden. Departementschefen framhåller, att erfarenheterna från verksamheten, som nu bedrivits under två år, i huvudsak ha varit mycket tillfredsställande. Verksamheten under sommaren 1944 föreslås skola bedrivas efter i stort sett samma grunder som under år 1943.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning om angelägenheten av att denna verksamhet även i fortsättningen upprätthålles. Riksdagen vill emellertid erinra om departementschefens uttalande vid anmälan av motsvarande anslagsfråga till fjolårets riksdag (propositionen nr 123), att en utbyggd koloniverksamhet utgör en väsentlig förutsättning för möjligheten att på ett tillfredsställande sätt lösa problemet om barnens sommarvistelse. En effektiv utbyggnad av koloniverksamheten måste emellertid enligt departementschefens då uttalade mening tills vidare anstå på grund av det statsfinansiella läget. Samma skäl anfördes även för ett bibehållande av principen att rätten till fria resor till självordnad sommarvistelse begränsas till barn i städer och andra tätbyggda orter med minst 8 000 invånare.

Ehuru de skäl, som sålunda anförts till stöd för ifrågavarande begränsningar i verksamheten, alltför äga sin fulla giltighet, vill riksdagen understryka, att en omprövning i båda dessa hänseenden bör äga rum så snart förhållandena det medgiva. Härvid vill riksdagen erinra om sitt uttalande i fjol, att i den mån en utvidgning av statens bidragsverksamhet för barnens sommarvistelse bleve möjlig, denna borde komma även landsbygdens barn till godo.

Av vad sålunda anförts framgår, att riksdagen finner det i motionen II:39 framställda förslaget behjärtansvärt till den del det avser att bereda landsbygdens barn samma förmån av fria resor till självordnad sommarvistelse som städernas barn. Emellertid har riksdagen icke ansett, att sådan ändring av bestämmelserna bör genomföras under nuvarande förhållanden. Nämda förmån bör alltså även instundande sommar i princip vara förbehållen endast barn inom de befolkningsgrupper, där behovet av ombyte av vistelseort i allmänhet är mest framträdande. Därvid bör gälla i stort sett samma urvalsprincip som föregående sommar. Detta innebär, bland annat, att socialstyrelsen skall äga bevilja dispens för vissa orter enligt i huvudsak hittills följd praxis.

Rätten till fria resor är jämväl begränsad till barn, vilka tilldelats rabattkort för inköp av livsmedel. Detta innebär, att i allmänhet endast barn, vilkas försörjare ha ett till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbart belopp ej överstigande, i familjer med ett barn 750 kronor och i familjer med två eller flera barn 1 000 kronor, komma i åtnjutande av de fria resorna.

Utslagsgivande för rätten till sommarresor under förra året var alltså inkomstförhållandena 1941. Nu har emellertid, enligt vad riksdagen inhämtat, antalet utdelade rabattkort på grund av det under 1942 höjda inkomstläget sjunkit sedan i fjol. Man beräknar en nedgång i Stockholm av 13 % och i övriga städer av omkring 10 %. Då denna stegring i inkomstläget inträffat före det allmänna pris- och lönestoppet och för personer i här ifrågavarande inkomstklasser till övervägande del torde vara att hänföra till på lönerna utgående kristillägg, torde nämnda stegring i allmänhet icke kunna anses innebära en reell inkomstförbättring. Då den därtill inträffat före 1943 synes densamma nu icke böra föranleda en så väsentlig begränsning av verksamheten i förhållande till förra sommaren, som skulle bli följden av en oförändrad tillämpning av gällande bestämmelser. Riksdagen anser alltså önskvärt, att de som haft rätt till fria resor 1943 skola behålla denna rätt jämväl under innevarande år. Kungl. Maj:t må därför vara oförhindrad att i fråga om de individuella förutsättningarna för rätt till fria resor under instundande sommar meddela bestämmelser i det av riksdagen angivna syftet. Vid sitt ställningstagande till denna fråga har riksdagen jämväl beaktat, att rabattkortens inkomstgränser äro ganska låga och att anknytningen av den ifrågavarande förmånen till innehav av rabattkort å livsmedel överhuvud är av provisorisk natur. I detta sammanhang vill riksdagen framhålla vikten av att frågan hur den ekonomiska behovsprövningen framdeles bör ordnas redan nu tages under övervägande.

Den allmänna maximigränsen för de fria resorna, som förra året var 50 mil, föreslår Kungl. Maj:t skall sättas till 60 mil. För resa utöver maximigränsen har hittills måst lösas s. k. anslutningsbiljett, motsvarande kostnad för ny resa å den återstående delsträckan. Det har visat sig vara förenat med vissa tekniska svårigheter att bestämma priset för sistnämnda del av färden till skillnaden mellan biljettkostnaden för hela sträckan och för maximisträckan. För den händelse fortsatta överväganden av frågans tekniska sida skulle giva vid handen, att en tillfredsställande lösning kan nås, föreslås att anslaget till fria sommarresor för barn må belastas med de av en sådan anordning betingade kostnaderna under sommaren 1944. I motionen II:366 föreslås, att förmånen av fria resor skall åtnjutas utan hänsyn till resans längd.

I anledning av sistnämnda yrkande vill riksdagen framhålla, att frågan om jämväl den nu ifrågavarande begränsningens totala slopande förtjänar att tagas under övervägande. Härvid vill riksdagen erinra om att under år 1942, då maximigräns för resorna icke var fastställd, endast 5—6 % av samtliga resor överstego 60 mil. Emellertid bör denna fråga särskilt under nuvarande förhållanden bedömas med en viss försiktighet. Riksdagen är därför icke beredd att för nästa budgetår besluta större ändring i härutinnan gällande bestämmelser än den höjning av maximigränsen med 10 mil, som föreslagits av Kungl. Maj:t. Riksdagen förutsätter därvid, att de särskilda bestämmelser, som sommaren 1943 gällt för barn, hemmahörande och bosatta i de fyra nordligaste länen, skola äga fortsatt giltighet. Vidkommande frågan om tilläggs-kostnaden vid färd över maximigränsen bör densamma för barnen och deras vårdare icke överstiga skillnaden mellan biljettprisen för hela sträckan och maximisträckan. Vad departementschefen härutinnan anfört har icke givit riksdagen anledning till erinran.

I fråga om rätt till fria resor för vårdare, som åtfölja mindre barn å resa till självordnad sommarvistelse, framhöll riksdagen i fjol, att en viss försiktighet vid beviljandet av denna förmån vore av nöden till undvikande av att den

obehörigt utnyttjades. Möjligheten att ordna gruppresor för barnen borde tagas under noggrann omprövning. Under föregående sommar ha även sådana gruppresor i viss utsträckning kommit till stånd.

Riksdagen vill framhålla angelägenheten av att fria resor för vårdare av mindre barn begränsas till vad som oundgängligen kräves för att sommarvistelse på landet skall stå barnen öppen. Sålunda bör man söka anordna gruppresor i större omfattning än vad som skett föregående sommar. I detta sammanhang anser sig riksdagen böra något beröra frågan om man bör söka begränsa möjligheterna till missbruk av förmånen av fria resor genom sänkning av åldersgränsen från 10 till 8 år för de barn, vilka under resa anses vara i behov av vårdare. En sådan sänkning av åldern skulle säkerligen medföra en stark ökning av antalet fall, då föräldrarna icke våga låta barnet resa. Resvanan är icke stor i de befolkningsskikt, där barnen komma i åtnjutande av fri resa. Med hänsyn jämväl till värdet för såväl moder som barn att ha möjlighet att följas åt på resorna till och från sommarvistelsen måste riksdagen hysa betänkligheter mot en sådan åtgärd, helst som densamma icke står i god överensstämmelse med den föreslagna ökningen av maximisträckan till 60 mil. Riksdagen har alltså godtagit Kungl. Maj:ts förslag om oförändrade bidragsgrunder i förevarande hänseende.

I de likalydande motionerna I:117 och II:193 framhålles vissa önskemål beträffande kontrollen av att de barn, som komma i åtnjutande av fria resor, även uppehålla sig under den avsedda minimitiden av fyra veckor å orten för sommarvistelsen. Såsom framgår av den i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen ha dylika kontrollåtgärder påyrkats jämväl av flera barnavårdsnämnder. Då det är angeläget att få ifrågavarande verksamhet lagd på sådan bog, att missbruk av förmånerna i görligaste mån förebyggas, finner riksdagen åtgärder i detta syfte motiverade. Såsom villkor för resebidraget bör alltså gälla, att intyg rörande sommarvistelsen lämnas vid återkomsten till hemorten. Då såsom intygsgivare regelmässigt böra kunna anlitas på orten boende personer i ansvarig ställning, synes en sådan kontroll kunna anordnas utan större olägenhet. Närmare bestämmelser i ämnet må ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

Vidkommande slutligen den i sistnämnda motioner berörda frågan om verksamhetens organisation vill riksdagen i likhet med motionärerna ifrågasätta, huruvida icke den centrala ledningen kunde helt anförtros socialstyrelsen. Emellertid förutsätter riksdagen, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande spörsmål och vidtager de åtgärder, som befinnas mest ändamålsenliga.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit har icke föranlett erinran från riksdagens sida.

Under återopande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln anvisat dels till *Fria sommarresor för barn* ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor, dels ock till *Bidrag till sommarkolonier* ett reservationslag av 200 000 kronor.

Stockholm den 15 april 1944.

Med undersätlig vördnad.